

olarak geldiğimiz yer hemen hemen her öykünün derdi aynı zamanda.

Bir önceki yazımda "Ahlat Altı" öyküsüne değinirken şöyle demişim: "Küçük bir kasabada yaşananlar bizim son yıllarımızı özetlerken, hem anlatımdaki şiirsellik, hem duygulardaki incelik, hem de öykünün sonunda her şeye ama her şeye rağmen bir bebeğin doğumuna söylenen türküler, Çökertme'deki 'teslim olmayalım' kısmının üç dört kere tekrarı bir damla gözyaşı olup akıyor gözlerimden."

Şimdi bu yazının üzerinden geçen üç küsur yılda hiçbir şeyin iyiye gitmemesini geçelim, üzerine evlere hapsolüp kendimizi kural koyucuların keyfi uygulamalarına köle olmuş bulduk. Bu yaşananlar da bambaşka biçimlerle öykülere konu oluyor ama yine de Kâmil Erdem'in öykülerinde Aşık Daimi'nin "Bu da gelir, bu da geçer" dizesi ve yaşama umudu bizleri sımsıkı sarıyor sanki.

Kitabın ilk öyküsü "Sıradan Bir Akşam"daki gibi günler geçirdik pek çoğumuz. "Yarın yapılacak işleri sıraladım. Nasılsa kovulmayıp hâlâ çalışan bir arkadaş, hastaneye yatmış, ziyaret edilecek. Nezaret-haneden adliyeye götürülecek arkadaşlar için adliye önünde bulunulup, yalnız olmadıkları hissettirilecek. Üç yıl önce bombayla yok edilen insanlar için içlerinden birinin mezarı başında anma toplantısı düzenlenecek. Kahvede bir grup öğrenciyle alternatif ders yapılacaktır." Sıradan bir akşamda pek çok dertle boğuşup giderken bir yandan da patates kızartmanın inceliklerini uzun uzun düşünen anlatıcı, günün sonunda yapılacak tüm o iç karartıcı işlerin dökümünü alıp umutsuzluğa kapılır mı sizce? "Kalkıp bir çay demlemeli. Patatesin üstüne

Öykülerle Memleket Tarihi

Kâmil Erdem o ince duyguları, vazgeçmediği politik kimliği, umudu, bize kahkaha attıran ironisi ve hayran olduğum çalışkanlığıyla var olsun.

Kâmil Erdem'in ikinci öykü kitabı *Bir Kırık Segâh*'in kıymetini daha Haldun Taner Öykü Ödülü'nü kazanmadan anlamış ve *Notos*'un 69. sayısında hakkında bir yazı kaleme almıştım. Üç buçuk yıl aradan sonra yeni kitabı *Yok Yolcu*'nun haberini aldığım da elimde ne iş varsa bırakıp bu kitabı okuyacağımı biliyordum. Öyle de oldu.

Yok Yolcu'da Kâmil Erdem'in yine o inceliği, duyarlılığı ön planda ama öykülerin dili, anlatımı epey değişmiş. Kâmil Erdem her kitabında kendini olduğu yerden alıp daha ileriye taşıyabilen bir yazar. O nedenle dilindeki değişimi, normalde çok sevmediğim halde sıkça devrikleşmiş cümlelerini, bu cümlelerin gitgide şiirselleşip bir aşçının, bo-

yacının zihninde bile biz okurlara zorlama gelmemesini, batmamasını dilin ve biçimin üstüne çok çalışmasıyla açıklayabiliyorum. Kendi kendine hayata, geçmişe, olanlara dair sorgulamaların alıp başını gittiği öykülerde diyalog da epey azalmış. Erdem zaten diyalogları metne yediyor, hiçbir zaman turnak ya da alt alta konumlandırma gibi kolaylıklara paye vermiyordu ama bu kez çoğu öyküde diyaloglar zihindeki düşüncelere hapsolmüş.

Tabii böyle şiirsellik, düşünceler deyince Kâmil Erdem'in öykülerinin bir ara pek moda olan sayıklamalar misali hiçbir şey anlatmadığı sanılmasın. Kâmil Bey hepimizden daha çok hayatın içinde, yaşadığımız dönemin şartları, zorluğu, politik

iyi gider" diye biten öykü biraz da Kâmil Erdem öykücülüğünün alametifarikası sanki.

"Çıkamaz Sokak" öyküsünde anlatıcı olarak bir sokak seçtiğinden belki, cümleler öbür öykülerden farklı, kısa ve kesik kesik, yer yer şiir gibi.

"Şimdi direğin lambası yandı, hop akşam. Söndü, sabah.

Nizama intizama soktular beni.

Tüm kentle birlikte."

Sokağın gözlemlediği kadarıyla aktarabildiği –ki burada her şeyi bilmeyen anlatıcının ne denli ustalıkla kurulduğu, tanrı anlatıcı olmaktan da yazılabildiği gibi bir ders var aslında– memleket tarihinde yitip giden güzellikler, bir yerlere gidip geri dönmeyenler var ama yine inadına aşkla, sevgiyle bitiyor öykü.

"Sislerin Arası" öyküsünü Kâmil Erdem'in ortaya çok çıkarmadığı müstehzi bir gülümsemeye benzettim. Bir söyleşi sonrası kendini sokakta düşmüş bulan ünlü bir yazar ve bu düşkünlüğün gitgide her açıdan artacağı bir gece anlatılıyor öyküde. "Huzur verici" kırçıl sakalı, ünü, haşmeti, çapkınlığıyla yavaş yavaş tanıyacağımız yazar uzak ya da yakın geçmişe gidip bugüne gelerek kendini ortaya dökerken yayıncılık dünyasına ve kimliğine dair bazı imler de veriyor. Hayattan tamamıyla kopuk gözlemleri ve tahlillerini koca koca cümlelerle üstümüze salıyor ünlü romancı. "Romanımın epey bir kısmını atan editör, kimi okurların nedense pek bir üstün değer biçtiği eleştirmen/tanıtcıyla önde oturmuş, arada bir kafalarını yaklaştırıp belli ki eğlenceli şeyler fısıldaşmış, sonra bir şey olmamış da beni dinliyormuş gibi gözlerini üstüme dikmişlerdi. Romanımda tasarladığım bir bölümü, gözlem yapması ve yazması için Pötürge'ye yolladığım 'asistan'ım da, yüzünde saygın mı aşâğılık mı olduğu anlaşılmayan bir gülümsemeye ve ötekilerle işbirliği içinde olduğunu ele veren bir oturma biçimiyle yanları-

na yerleşmişti." Söyleşinin ve sonrasındaki meyhanenin sisli anıları sarhoşluğa karışacak ve saf romancı egosuyla baş başa kalacak.

Çoğu zaman üzülecek ama saklamayayım bazen gülererek okuduğum bu öyküyle başlayan edebiyat dünyası yergisi kitabın ikinci bölümü Ayapera'daki "Koyu Kırmızı"yla taçlanıyor diyebilirim. Her sabah ağlayan ve neden ağladığını söylemeyen kızına üzüle üzüle daha güneş doğmadan yollara düşen poğaçacı Cafer'in hayat galesi bizi de dertlendirirken bir bakıyoruz ki öyküyü tanıdık bir simayla, o simanın ünlü bir cümlesiyle ve kahkahalarla bitirmişiz.

İkinci bölüm Ayapera'da üç öykü var. Üçünde de Beyoğlu neredeyse ana karakter. "Havalar Yine Isınacak"taki yaşlı çiftin hikâyesi hem anlatımıyla hem anlattıklarıyla beni çok etkiledi. Memleketlerinden kaçarak evlenen Bahar'la Celal'in gençlikleri, işleri, yaşadıkları semtler, özellikle Tarlaş, Tarlaş'ndaki komşuluk bana annemle babamı hatırlattı. Bir de üstüne akıp giden zaman 90'lı yılların Beyoğlu'suna, Tüyap Kitap Fuarı'na, ilk kez toplanan Cumartesi Anneleri'ne uğrayınca bu kez işin içine kendi anılarım dahil oldu. O nedenle duygusal olarak etkilendim ama bu Kâmil Erdem'in anlatımında seçtiği yöntemle de çok ilgili elbet.

İlk olarak Jonathan Coe'nun "Yağmurdan Sonra"sında rastladım fotoğraflar üzerinden kurgulanan bir romana. Bu fotoğraflarla hem bir ailenin hem de bir ülkenin tarihi ilerliyordu. Bundan biraz daha farklı olarak geçtiğimiz sene Annie Ernaux'nun fotoğraflar, reklamlar, cingillar, gazete spotları gibi çok çeşitli malzemeyle şekillendirdiği otokurmaca denen türe yakın romanı *Seneler*'i yayımlandı. Birtakım nesnelere yola çıkarak bir hayatı aktarmak bana çok etkileyici geliyor, sanırım biraz benim de eşyayla kurduğum bağla ilgili bu.

İşte bu nedenle Bahar hayatını çok uzatmadan anlatabilmek için şöyle diyor:

"Yok bu böyle olmayacak. Çok geriye gittim.

Fotoğrafta boşluklar olmalı der Celal Bey, bakan doldurmalı orayı.

Ben şimdi boşluksuz anlatsam, roman olur.

Sıradan bir hayat bizimkisi. Herkesinki gibi. O yüzden birkaç fotoğraf göstersem, zaten anlarsınız."

Sonrası ise anılar geçidi... 60'lardan 90'lara kadar esnafın, işçilerin, fotoğrafçıların, 1 Mayıs'ların, politikleşmenin, ekonomik krizlerin geçidi. Hem acıyla hem gülererek anlatıyor Bahar fotoğraflar üzerinden. Sona doğru ise aslında bu öykünün yitip giden Pera'ya değil, yitip giden insanlara bir ağıt gibi yazıldığını düşündüm. Adalet Ağaoğlu'ndan Erdal Öz'e, Hrant Dink'ten Ara Güler'e, Onat Kutlar'a pek çok isim geçiyor. Gözler birazcık yaşıyor. Ama üzülmek olur mu? Celal Bey'le Bahar'ın pek sevdiği *Şaşıslek Çıkamaz* başlayacakmış birazdan. Diziye hatırlayan okurlar elbette gülümseyerek bitirecekler öyküyü.

Kitapta çok etkilendiğim, bana uzun uzun katıldığım cenaze törenlerini, belki inanmadan söylediğim "helal olsun" cümlelerini anımsatan bir öykü daha var. "Törensiz Bir Cenaze" birkaç yıl evvel kaybettiğimiz bir şairin cenaze töreni biçiminde kurgulanmış ama sanırım ben bu öyküye, bana hissettirdikleriyle beraber başka bir yazıda uzun uzun değineceğim.

Kâmil Erdem o ince duyguları, vazgeçmediği politik kimliği, umdu, bize kahkaha attıran ironisi ve hayran olduğum çalışkanlığıyla var olsun. O kuşakta bizde olmayan bir güç var, bunu öykülerinde hissetmek bile insana iyi geliyor. **BANU YILDIRAN GENÇ**

Kâmil Erdem, *Yok Yolcu*
Sel, Eylül 2021, 110 s.